

II

(Komunikatai)

EUROPOS SAJUNGOS INSTITUCIJŲ IR ORGANŲ PRIIMTI KOMUNIKATAI

KOMISIJA

Komisijos komunikatas — Valstybės pagalbos taisyklių taikymas finansų įstaigoms skirtoms priemonėms dėl dabartinės pasaulinės finansų krizės

(2008/C 270/02)

1. ĮVADAS

1. Pasaulinė finansų krizė pastebimai paastrėjo, o jos poveikis dabar ypač jaučiamas ES bankų sektoriuje. Nekalbant apie specifines problemas, visų pirma susijusias su JAV hipotekos rinka ir hipoteka užtikrintu turtu arba nuostoliais, kilusiais dėl labai rizikingų pavienių bankų strategijų, per pastarąsias savaites stipriai sumažėjo bendras pasitikėjimas bankų sektoriumi. Plintantis netikrumas dėl pavienių finansų įstaigų kredito rizikos nualino tarpbankinio skolinimosi rinką ir todėl palaiapsniui dar labiau apsunkino visų finansų įstaigų galimybes gauti likvidžių lėšų.

2. Dabartinė situacija kelia grėsmę pavienių finansų įstaigų, kurios patiria problemų dėl savo verslo modelio arba verslo praktikos ypatumų, egzistavimui. Finansų krizė atskleidė ir dar labiau paastrino šių įstaigų silpnąsias vietas. Siekiant atkurti ilgalaikį tokių įstaigų gyvybingumą, o ne jas likviduoti, teks iš esmės restruktūrizuoti jų veiklą. Dabartinėmis aplinkybėmis krizė veikia ir iš esmės stabilias finansų įstaigas, kurioms sunkumų kelia tik bendros rinkos sąlygos, labai ribojančios galimybes gauti likvidžių lėšų. Ilgalaikiam tokių įstaigų gyvybingumui užtikrinti gali pakakti mažesnės restruktūrizacijos. Tačiau valstybės narės priemonės (tam tikroms) jos nacionalinėse finansų rinkose veikiančioms įstaigoms paremti bet kuriuo atveju gali suteikti šioms įstaigoms pranašumą prieš kitas toje valstybėje narėje ar kitose valstybėse narėse veikiančias įstaigas.

3. ECOFIN taryba 2008 m. spalio 7 d. priimtose išvadose išpareigojo imtis visų būtinų priemonių bankų sistemos

patikimumui ir stabilumui gerinti, siekiant atgauti pasitikėjimą finansų sektoriumi ir užtikrinti jo tinkamą veikimą. Pažeidžiamų sistemai svarbių finansų įstaigų rekapitalizacija buvo pripažinta viena iš galimų tinkamos indėlininkų interesų apsaugos ir sistemos stabilumo užtikrinimo priemonių. Taip pat buvo sutarta, kad dėl viešojo sektoriaus intervencijos priemonių turi būti sprendžiama nacionaliniu lygiu, tačiau veikiant koordinuotai ir vadovaujantis tam tikrais bendraisiais ES principais⁽¹⁾. Ta pačia proga Komisija pasiūlė netrukus parengti bendros sistemos, pagal kurią būtų galima greitai įvertinti rekapitalizacijos ir garantijų schemų bei jų taikymo suderinamumą su valstybės pagalbos nuostatomis, gaires.

4. Atsižvelgdama į krizės, kuri šiuo metu kelia grėsmę ir iš esmės stabiliams bankams, mastą, taip pat glaudžias Europos finansų rinkų sąsajas ir didelį jų tarpusavio priklausomumą bei sunkias pasekmes, kurios dar labiau sustiprintų krizę bankrutavus kuriai nors sistemai svarbiai finansų įstaigai, Komisija pripažįsta, kad valstybės narės gali manyti esant reikalinga imtis tinkamų finansų sistemos

⁽¹⁾ ECOFIN tarybos išvadose išvardijami tokie principai:

- intervencijos priemonių reikėtų imtis laiku, o parama iš esmės turėtų būti teikiama laikinai,
- valstybės narės atidžiai stebės, kad būtų saugomi mokesčių mokėtojų interesai,
- dabartiniai akcininkai turėtų atsakyti už atitinkamus intervencijos padarinius,
- valstybės narės turėtų gebėti siekti, kad būtų pakeista atitinkamų įstaigų vadovybė,
- vadovybė neturėtų gauti pernelyg didelių pajamų — o vyriausybės, be kita ko, gali turėti galių daryti įtaką atlyginimams,
- turėtų būti saugomi konkurentų interesai, visų pirma taikant valstybės pagalbos taisykles,
- reikėtų vengti neigiamo šalutinio poveikio.

stabilumo išsaugojimo priemonių. Dėl išskirtinio dabartinių finansų sektoriaus problemų pobūdžio tokiomis priemonėmis galėtų būti siekiama daugiau nei vien stabilizuoti konkrečią finansų įstaigą, ir jos galėtų apimti bendrąsias schemas.

- Nors valstybės pagalbos taisyklės taikant priemonėms, skirtoms finansų rinkų krizei įveikti, reikia tinkamai atsižvelgti į šiuo metu susiklosčiusias išskirtines aplinkybes, Komisija turi užtikrinti, kad tokiomis priemonėmis nebūtų be reikalo iškreipiama rinkoje veikiančių finansų įstaigų konkurencija arba sukeliamas neigiamas šalutinis poveikis kitoms valstybės narėms. Šiuo komunikatu siekiama pateikti kriterijų, kurie svarbūs bendrųjų schemų, jų taikymo konkrečioms atvejams ir sistemai svarbių *ad hoc* atvejų derėjimui su Sutartimi, gaires. Taikydama šiuos kriterijus valstybių narių priemonėms, Komisija veiks kuo skubiau, kad galėtų užtikrinti teisinį tikrumą ir padėtų atkurti pasitikėjimą finansų rinkomis.

2. BENDRIEJI PRINCIPAI

- Valstybės pagalba sunkumus patiriančioms įmonėms paprastai vertinama vadovaujantis Sutarties 87 straipsnio 3 dalies c punktu ir Bendrijos gairėmis dėl valstybės pagalbos sunkumus patiriančioms įmonėms sanuoti ir restruktūrizuoti⁽¹⁾ (toliau — sanavimo ir restruktūrizavimo gairės), kurios atspindi, kaip Komisija supranta Sutarties 87 straipsnio 3 dalies c punkto taikymą šios rūšies pagalbai. Sanavimo ir restruktūrizavimo gairės taikomos visuotinai, tačiau jose numatyti tam tikri specifiniai finansų sektoriui skirti kriterijai.
- Be to, remdamasi Sutarties 87 straipsnio 3 dalies b punktu, Komisija gali pritarti valstybės pagalbai „kurios nors valstybės narės ekonomikos dideliems sutrikimams atitaisyti“.
- Komisija dar kartą patvirtina, kad vadovaujantis teismų ir jos sprendimų priėmimo praktika⁽²⁾, Sutarties 87 straipsnio 3 dalies b punkte nurodyta didelių sutrikimų sąvoka turi būti aiškinama siaurai.
- Atsižvelgdama į dabartinės finansų rinkų krizės sudėtingumo mastą ir jos galimą poveikį visai valstybių narių ekonomikai, Komisija mano, kad dabartinėmis aplinkybėmis 87 straipsnio 3 dalies b punktas gali būti pagalbos priemonių, kurių imamasi šiai sisteminei krizei įveikti, teisinis pagrindas. Tai visų pirma taikytina pagalbai, skirtai pagal bendrąją schemą, kuria gali pasinaudoti kelios ar visos valstybės narės finansų įstaigos. Už finansinį stabilumą atsakingoms valstybių narių institucijoms Komisijai pranešus, kad kyla tokių didelių sutrikimų grėsmė, tai turės ypatingos reikšmės Komisijos vertinimui.
- Esant 87 straipsnio 3 dalies b punkto kriterijus atitinkantioms aplinkybėms, neužkertamas kelias valstybių narių *ad hoc* intervencijos priemonėms. Ir pagalbos schemų, ir *ad hoc* intervencijos priemonių taikymo atveju vertinant pagalbą reikėtų vadovautis bendraisiais principais, nustatytais pagal Sutarties 87 straipsnio 3 dalies c punktą priimtose sanavimo ir restruktūrizavimo gairėse, tačiau dabartinėmis aplinkybėmis turėtų būti leidžiama imtis išskirtinių priemonių, kaip antai skubios struktūrinės intervencijos, trečiųjų asmenų, pvz., kreditorių, teisių apsaugos ir ilgesniam nei 6 mėnesių laikotarpiui numatytų sanavimo priemonių.
- Vis dėlto reikia pabrėžti, kad išdėstyti argumentai taip pat reiškia, jog 87 straipsnio 3 dalies b punktu negalima visuomet remtis kilus krizei kituose pavieniuose sektoriuose, jei nėra palyginamos grėsmės, kad ji tiesiogiai paveiks visą valstybės narės ekonomiką. Kalbant apie finansų sektorių, remtis šia nuostata galima tik susiklosčius tikrai išimtinėms aplinkybėms, kai kyla grėsmė bendram finansų rinkų veikimui.
- Kilus pirmiau minėtiems dideliems valstybės narės ekonomikos sutrikimams, 87 straipsnio 3 dalies b punktu remtis galima tik tol, kol tai pateisinama krizės priežastimis, o ne neribotą laiką.
- Tai reiškia, kad reikia reguliariai peržiūrėti visas bendrąsias šiuo pagrindu paremtas schemas, pvz., garantijų arba rekapitalizacijos schemas, ir nebetaikyti jų, kai tik leis atitinkamų valstybių narių ekonominė padėtis. Suvokdama, kad šiuo metu neįmanoma nuspėti, kaip ilgai finansų rinkos patirs šiuo metu vyraujančius išskirtinius sunkumus, ir kad siekiant atkurti pasitikėjimą gali tekti įspėti, kad priemonė bus taikoma tol, kol krizė tęsis, Komisija mano, kad bet kokios bendrosios schemas suderinamumui užtikrinti būtina, kad valstybės narės ne rečiau kaip kartą per šešis mėnesius jas peržiūrėtų ir praneštų Komisijai tokios peržiūros rezultatus.
- Be to, Komisija mano, kad reikėtų skirtingai vertinti likvidžių lėšų stokojančias, tačiau, nesant išimtinių šiuo metu susiklosčiusių aplinkybių, iš esmės stabilias finansų įstaigas, ir vidaus problemų patiriančias finansų įstaigas. Pirmuoju atveju gyvybingumo problemos yra grynai išorinės ir susijusios ne tiek su neveiksmingumu arba per didele rizika,

⁽¹⁾ OL C 244, 2004 10 1, p. 2.

⁽²⁾ Žr. visų pirma sprendimo sujungtose bylose *Freistaat Sachsen ir Volkswagen AG prieš Komisiją*, T-132/96 ir T-143/96, (1999), Rink. II-3663, 167 punktą. Jis patvirtintas Komisijos Sprendimo 98/490/EB byloje C 47/96, *Crédit Lyonnais* (OL L 221, 1998 8 8, p. 28), 10.1 punkte, Komisijos Sprendimo 2005/345/EB byloje C 28/02, *Bankgesellschaft Berlin* (OL L 116, 2005 5 4, p. 1), 153 ir paskesniuose punktuose bei Komisijos Sprendimo 2008/263/EB byloje C 50/06 BAWAG (OL L 83, 2008 3 26, p. 7), 166 punkte. Žr. Komisijos sprendimą byloje NN 70/07, *Northern Rock* (OL C 43, 2008 2 16, p. 1), Komisijos sprendimą byloje NN 25/08, *Valstybės pagalba WestLB* (OL C 189, 2008 7 26, p. 3) ir 2008 m. birželio 4 d. Komisijos sprendimą byloje C 9/08, *SachsenLB*, dar nepaskelbtas.

kiek su šiuo metu vyraujančiomis išskirtinėmis finansų rinkų sąlygomis. Todėl konkurencijos iškreipimas, kurį lemė tokių įstaigų gyvybingumą remiančios schemos, veikiausiai bus pakankamai ribotas ir reikalautų mažesnio restruktūrizavimo. Kitoms finansų įstaigoms, kurios gali patirti nuostolių dėl, pavyzdžiui, neefektyvios veiklos, prasto turto ir išpareigojimų administravimo arba rizikingų strategijų, būtų teikiama įprastinė sanavimo pagalba ir visų pirma atliekamas esminis jų restruktūrizavimas bei taikomos kompensacinės priemonės konkurencijos iškreipimams apriboti ⁽¹⁾. Tačiau visais atvejais, nesant tinkamų apsaugos priemonių, taikomos garantijų ir rekapitalizacijos schemos gali labai iškreipti konkurenciją, nes naudos gavėjams gali būti nepagrįstai suteikta pranašumų prieš jų konkurentus arba šios priemonės gali padidinti kitose valstybėse narėse įsisteigusių finansų įstaigų likvidumo problemas.

15. Be to, vadovaujantis bendraisiais principais, kuriais grindžiamos Sutartyje įtvirtintos valstybės pagalbos taisyklės ir reikalaujama, kad suteikta pagalba neviršytų to, kas neišvengiamai būtina jos teisėtiems tikslams pasiekti, ir kad būtų vengiama arba kuo labiau mažinama konkurencijos iškreipimo galimybė, bei tinkamai atsižvelgiant į dabartines aplinkybes, visos bendrosios paramos priemonės turi būti:

- tikslingos, kad jomis būtų galima veiksmingai pašalinti didelius ekonomikos sutrikimus,
- proporcingos problemoms, t. y. neviršyti to, kas būtina šiam tikslui pasiekti, ir
- mažinančios neigiamą šalutinį poveikį konkurentams, kitiems sektoriams ir kitoms valstybėms narėms.

16. Siekiant užtikrinti tinkamą vidaus rinkos veikimą būtina paisyti šių kriterijų atsižvelgiant į valstybės pagalbos taisykles ir Sutartyje įtvirtintas pagrindines laisves, įskaitant nediskriminavimo principą. Vertindama toliau išvardytų valstybės pagalbos priemonių suderinamumą, Komisija atsižvelgs į tokius kriterijus.

3. FINANSŲ ĮSTAIGŲ ĮSIPAREIGOJIMUS UŽTIKRINANČIOS GARANTIJOS

17. Remiantis išdėstytais principais galima suformuluoti tokias pastabas, susijusias su garantijų schemomis, užtikrinančiomis išpareigojimus, prisiimtus pareiškimo, teisės akto arba sutarties būdu, turint omenyje, kad šios pastabos yra bendro pobūdžio ir turi būti pritaikytos ypatingoms kiekvieno konkretaus atvejo aplinkybėms.

⁽¹⁾ T. y. tiksliai atliktino restruktūrizavimo pobūdžiui ir laikui įtakos gali turėti šiuo metu finansų rinkose vyraujantis sąmyšis.

Tinkamumas naudotis garantijų schema

18. Konkurencija gali būti labai iškreipiama, jei kai kurie rinkos dalyviai negalės pasinaudoti garantija. Finansų įstaigų tinkamumo pasinaudoti tokia garantija kriterijai turi būti objektyvūs ir leisti tinkamai atsižvelgti į jų vaidmenį atitinkamoje bankų sistemoje bei visoje ekonomikoje, taip pat nediskriminaciniai, kad būtų išvengta nepagrįsto konkurenciją iškreipiančio poveikio kaimyninėms rinkoms ir visai vidaus rinkai. Vadovaujantis nediskriminavimo dėl pilietybės principu, ši schema turėtų būti taikoma visoms atitinkamoje valstybėje narėje veikiančioms įstaigoms, vykdančioms joje plačią veiklą, įskaitant jų dukterines įmones.

Materialinė garantijos taikymo sritis — užtikrinamų išpareigojimų rūšys

19. Esant dabartinėms išskirtinėms aplinkybėms, gali prireikti patikinti finansų įstaigų indėlininkus, kad šie nepatirs nuostolių, siekiant išvengti bankų apgulties atsiimant indėlius ir neigiamo šalutinio poveikio stabilėms bankams. Todėl atsižvelgiant į sisteminių krizių, iš esmės gali būti pateisinama imtis tokių valstybės politikos priemonių kaip bendrosios garantijos, kuriomis apsaugomi privačių klientų indėliai (ir išpareigojimai privatiems klientams).

20. Kalbant apie garantijas, kurios viršija privačių klientų indėlių apsaugos ribas, užtikrinamų skolų ir išpareigojimų rūšių atranka turi būti kiek įmanoma tikslingiau orientuojama į konkrečią sunkumų priežastį ir apribojama tuo, kas gali būti laikoma būtina atitinkamiems dabartinės finansų krizės aspektams pašalinti, nes kitaip dėl jų gali užtrukti būtinas prisitaikymo procesas ir kilti žalinga moralinė rizika ⁽²⁾.

21. Vadovaujantis šiuo principu, tarpbankinių paskolų sąstingiu, kurį lėmė sumažėjęs finansų įstaigų tarpusavio pasitikėjimas, taip pat galima pateisinti tam tikrų verslo klientų indėlių ir net trumpalaikės bei vidutinės trukmės skolos priemonių garantijas, jei tokie išpareigojimai dar nebuvo tinkamai užtikrinti esamais investuotojų susitariamais arba kitomis priemonėmis ⁽³⁾.

22. Siekiant pateisinti galimybę užtikrinti garantijomis kitas nei šio gana plataus spektro išpareigojimų rūšis, reikėtų atlikti išsamesnį tyrimą.

23. Tokios garantijos iš esmės neturėtų būti taikomos subordnuotosioms paskoloms (2 lygio kapitalas) arba bendrai visiems išpareigojimams, nes taip būtų ginami tik akcininkų ir kitų rizikos kapitalo investuotojų interesai. Jei tokios paskolos užtikrinamos, sudarant galimybę padidinti kapitalą ir skatinti skolinimosi sandorius — gali prireikti tam tikrų apribojimų.

⁽²⁾ Suteikiamos garantijos sumos ribojimas atsižvelgiant į pagalbos gavėjo balanso dydį taip pat yra viena iš galimybių užtikrinti schemos proporcingumą.

⁽³⁾ Pavyzdžiui, padengtos obligacijos arba vyriausybės obligacijomis bei padengtomis obligacijomis užtikrintos paskolos ir indėliai.

Garantijų schemos galiojimo trukmė

24. Bet kokių garantijų schemų, kurios viršija privačių indėlių garantijų ribas, galiojimo trukmė ir apimtis turėtų būti ribojama iki būtino minimumo. Vadovaudamasi išdėstytais bendraisiais principais ir atsižvelgdama į tai, kad šiuo metu neįmanoma nuspėti, kiek laiko bus sutrikusios finansų rinkos, Komisija mano, kad bet kokios bendrosios schemos suderinamumui užtikrinti būtina, kad valstybės narės ne rečiau kaip kartą per šešis mėnesius jas peržiūrėtų, įvertindamos tolesnio schemos taikymo pagrįstumą bei pritaikymo, atsižvelgiant į tolesnę finansų rinkų padėties raidą, galimybes. Šios peržiūros rezultatai turės būti pateikiami Komisijai. Jei tokia reguliari peržiūra bus užtikrinta, schema gali būti patvirtinama ir ilgesniam nei šešių mėnesių laikotarpiui, iš principo — iki dvejų metų. Komisijai leidus, ji gali būti pratęsta, kol tai būtų reikalinga finansų rinkos krizei įveikti. Jei pagal schemą leidžiama toliau taikyti garantiją atitinkamam įsipareigojimui iki jo termino, kuris baigiasi vėliau nei numatytas schemos veikimo terminas, pabaigos, reikėtų papildomų apsaugos priemonių siekiant užkirsti kelią dideliems konkurencijos iškreipimams. Tokios apsaugos priemonės galėtų būti trumpesnis schemos veikimo terminas nei iš principo leidžiama pagal šį komunikatą, atgrasomosios atlyginimo sąlygos ir tinkamos kiekybinės užtikrintų įsipareigojimų ribos.

Minimalaus dydžio pagalba — privačiojo sektoriaus įnašas

25. Laikydamosi bendrojo valstybės pagalbos principo, pagal kurį pagalbos dydis ir intensyvumas turi būti minimalūs, valstybės narės privalo imtis atitinkamų priemonių, kad pagalvos gavėjai ir (arba) pagalbą gaunantis sektorius nemaža dalimi padengtų garantijos išlaidas, o prireikus — valstybės intervencijos išlaidas, jeigu reikia pasinaudoti garantija.

26. Kaip ši suma bus apskaičiuota ir gauta, lems konkrečios aplinkybės. Komisija mano, kad, tinkamai parinkus kai kuriuos ar visus išvardytus elementus ⁽¹⁾, minimalaus dydžio pagalbos reikalavimas būtų išpildytas:

- garantijų schema turi būti grindžiama tinkamu atlyginimu, kurį sumoka konkreti pagalbą gaunanti finansų įstaiga ir (arba) visos finansų sektoriaus ⁽²⁾. Kadangi nesant palyginamų atskaitos taškų sunku nustatyti tokio pobūdžio ir masto garantijų rinkos kainą, o pagalvos gavėjams esamomis aplinkybėmis gali būti sudėtinga gauti reikiamą sumą, mokestis už naudojamą šią schemą turėtų kuo labiau atitikti rinkos kainą

⁽¹⁾ Tai — nebaigtinis priemonių, padedančių riboti pagalbą iki mažiausio dydžio, sąrašas.

⁽²⁾ Pavyzdžiui, per privačių bankų asociaciją.

laikytiną dydį. Tinkamas kainos nustatymo mechanizmas, atspindintis skirtingą rizikos laipsnį ir nevienodą pagalbos gavėjų kreditingumą bei poreikius, yra svarbus veiksnys siekiant priemonės proporcingumo,

- jei garantija reikia pasinaudoti, privatusis sektorius galėtų, be kita ko, labai prisidėti padengdamas bent jau didžiąją pagalbą gaunančios įmonės (jei ji vis dar egzistuoja) arba sektoriaus prisiimto negrąžinto įsipareigojimo dalį, kad valstybės narės intervencija būtų apribota šį įnašą viršijančia suma,
- Komisija pripažįsta, kad pagalvos gavėjai gali neturėti galimybių iš karto sumokėti viso reikiamo atlyginimo. Todėl, siekdamas papildyti arba iš dalies pakeisti išdėstytus reikalavimus, valstybės narės gali svarstyti galimybę numatyti susigrąžinimo arba padėties pagerėjimo išlygas, pagal kurias pagalvos gavėjai turėtų arba papildomai atlyginti už pačios garantijos suteikimą (tuo atveju, jei ja nereikia pasinaudoti), arba grąžinti bent dalį sumos, kurią valstybė narė sumokėjo pagal garantiją (tuo atveju, jei ja reikia pasinaudoti), kai tik bus pajėgūs tą padaryti.

Nepagrįstų konkurencijos iškreipimų vengimas

27. Atsižvelgiant į grėsmę, kad garantijos schema sukels neigiamų padarinių pagalbos negaunantiems bankams, įskaitant veikiančius kitose valstybėse narėse, sistema turi apimti tinkamus mechanizmus, leidžiančius mažinti tokius iškreipimus ir riboti galimybes piktnaudžiauti dėl valstybės pagalbos pagerėjusia pagalvos gavėjo padėtimi. Tokios apsaugos priemonės, kurios taip pat svarbios norint išvengti moralinės rizikos, turėtų apimti kelis arba visus išvardytus elementus ir tinkamai juos suderinti ⁽³⁾:

- elgesio suvaržymą, kuriuo užtikrinama, kad pagalbą gaunanti finansų įstaiga nepanaudos garantijos agresyviai plėtrai prieš tokios apsaugos negaunančius konkurentus. Tai gali būti, pavyzdžiui:
 - verslo elgesio apribojimai, kaip antai draudimas reklamuotis pabrėžiant, kad pagalbą gaunantis bankas naudojasi garantija, taip pat kainų nustatymo arba verslo plėtros apribojimai, pvz., nustatant didžiausią rinkos dalių ribą ⁽⁴⁾,
 - pagalbą gaunančios įstaigos balanso dydžio ribojimas remiantis tinkamais kriterijais (pvz., bendruoju vidaus produktu arba pinigų rinkos augimu) ⁽⁵⁾,

⁽³⁾ Tai — nebaigtinis priemonių, padedančių vengti nederamų konkurencijos iškreipimų, sąrašas.

⁽⁴⁾ Galimybė pasilikti pilną tinkamai rekapitalizacijai užtikrinti šiuo atžvilgiu taip pat galėtų būti įmanomas elementas.

⁽⁵⁾ Kartu turi būti užtikrinama ūkio subjektų galimybė gauti kreditą, visų pirma recesijos atveju.

- draudimas elgtis pačios garantijos tikslui prieštaraujančiu būdu, pavyzdžiui, draudimas pagalbą gaunančiai finansų įstaigai supirkti savo akcijas arba suteikti vadovybei galimybę sudaryti naujų akcijų pasirinkimo sandorius,
- tinkamas nuostatas, kuriomis konkrečiai valstybei narei leidžiama įgyvendinti šiuos elgesio įpareigojimus, o jų nesilaikant — panaikinti garantijos teikiamą apsaugą, kuria naudojasi pagalbą gaunanti finansų įstaiga.

Tolesnės korekcinės priemonės

28. Komisija mano, kad siekiant kiek įmanoma išvengti konkurencijos iškreipimų, bendroji garantijų schema turi būti laikoma laikina skubia priemone aktualiems dabartinės finansų rinkų krizės simptomams pašalinti. Tokios priemonės pačios savaime negali būti visapusiškas atsakas į pagrindines šios krizės, susijusias su struktūriniais finansų rinkų organizavimo trūkumais arba specifinėmis konkrečių finansų įstaigų problemomis, arba abiem veiksniais, priežastis.
29. Todėl garantijų schemą turėtų papildyti kuo skubiau visam sektoriui taikytinos būtinos korekcinės priemonės ir (arba) konkrečių pagalbos gavėjų, visų pirma, turėjusių pasinaudoti garantija, restruktūrizavimas ar likvidavimas.

Schemos taikymas pavieniais atvejais

30. Kai garantijų schemą pririekia taikyti konkrečiai finansų įstaigai, itin svarbu, kad pasinaudojus šia skubia sanavimo priemone, kuria siekiama palaikyti nemokios įstaigos gyvybingumą ir kuria dar labiau iškreipiama dėl bendros schemos įvedimo jau iškreipta konkurencija, kuo greičiau, kai tik leidžia sąlygos finansų rinkose, būtų imtasi atitinkamų veiksmų pagalbos gavėjui restruktūrizuoti arba likviduoti. Todėl reikia nustatyti reikalavimą pranešti apie garantijų išmokas gavusių pagalbos gavėjų restruktūrizavimo arba likvidavimo planą, kurio atitiktį valstybės pagalbos taisyklėms Komisija vertins atskirai ⁽¹⁾.
31. Vertindama restruktūrizavimo planą, Komisija atsižvelgs į poreikį:
- užtikrinti ilgalaikį konkrečios finansų įstaigos gyvybingumą,

⁽¹⁾ Iš principo Komisija mano, kad jeigu finansų įstaigai bus išmokamos lėšos, restruktūrizavimo arba, atitinkamai atvejais, likvidavimo planas turi būti pateiktas per šešis mėnesius nuo lėšų išmokėjimo. Kad palengvintų valstybių narių ir Komisijos darbą, Komisija bus pasirošusi pranešimus apie panašius restruktūrizavimo/likvidavimo atvejus nagrinėti kartu. Komisija gali nuspręsti, kad nereikia pateikti plano, jei jis susijęs tik su įstaigos likvidavimu, arba jeigu įstaigos dydis nereikšmingas.

- užtikrinti, kad būtų skiriama tik būtiniausia pagalba ir kad didelė restruktūrizavimo išlaidų dalis būtų dengiama savo lėšomis,
- užtikrinti, kad pasinaudojus garantija, nebūtų nepagrįstai iškreipta konkurencija ar nebūtų nepagrįstai gaunama nauda.

32. Atlikdama vertinimą, Komisija gali pasitelkti patirtį, sukauptą taikant valstybės pagalbos taisykles finansų įstaigoms praeityje, atsižvelgdama į atitinkamas krizes, kurios mastas jau yra toks, kad ją galima laikyti rimtu valstybių narių ekonomikos sutrikimu, ypatumus.

33. Komisija atsižvelgs ir į tai, kad tos pagalbos priemonės, kurių reikia imtis tik dėl dabartinių iš esmės stabilios finansų įstaigos sunkumų gauti likvidžių lėšų, ir parama tiems pagalbos gavėjams, kurie, be visa ko, susiduria su struktūrinėmis mokumo problemomis, susijusiomis, pavyzdžiui, su jų verslo modeliu ar investavimo strategijos ypatumais, turi būti vertinamos skirtingai. Iš esmės parama pastarosios kategorijos pagalbos gavėjams greičiausiai kels didesnį susirūpinimą.

4. FINANSŲ ĮSTAIGŲ REKAPITALIZACIJA

34. Sprendžiant su tebesitęsiančia finansų krize susijusias problemas antra sisteminė priemonė būtų rekapitalizacijos schema, kuria galima paremti iš esmės yra stabilias, tačiau galinčias patirti sunkumų dėl ekstremalių sąlygų finansų rinkose, finansų įstaigas, nustatymas. Valstybės lėšomis būtų siekiama tiesioginiu būdu sustiprinti finansų įstaigų kapitalo bazę arba palengvinti privataus kapitalo injekciją kitomis priemonėmis ir taip išvengti neigiamo šalutinio poveikio sistemai.

35. Iš principo, pirmiau išdėstytos pastabos dėl bendrųjų garantijų schemų taikomos *mutatis mutandis* ir rekapitalizacijos schemoms. Tai taikoma kalbant apie:

- objektyvius ir nediskriminacinius tinkamumo gauti pagalbą kriterijus,
- schemos galiojimo trukmę,
- pagalbos apribojimą iki būtino minimumo,
- poreikį nustatyti apsaugos nuo galimo piktnaudžiavimo ir nepagrįsto konkurencijos iškreipimo priemones; atsižvelgiant į tai, kad kapitalo injekcijos yra neatšaukiamos, schemoje reikia numatyti nuostatą, kuri leistų valstybei narei stebėti ir užtikrinti šių apsaugos priemonių paisymą, o pririekus vėliau imtis veiksmų siekiant išvengti nepagrįsto konkurencijos iškreipimo ⁽²⁾, ir

⁽²⁾ Pagal sanavimo ir restruktūrizavimo gairių principus.

- reikalavimą, kad pasinaudojus šia skubia rekapitalizacijos priemone, kuria siekiama paremti finansų įstaigą krizės laikotarpiu, būtų parengtas pagalbos gavėjo restruktūrizavimo planas, kurį Komisija nagrinės atskirai, atsižvelgdama į tai, kad iš esmės stabilios finansų įstaigos, kurios patiria sunkumų tik dėl dabar sumažėjusių galimybių gauti likvidžių lėšų, ir tie pagalbos gavėjai, kurie, be visa kita, susiduria su didesnėmis struktūrinėmis mokumo problemomis, susijusiomis, pavyzdžiui, su jų verslo modelio ar investavimo strategijos ypatumais, turi būti vertinami skirtingai.
36. Atsižvelgiant į ypatingą rekapitalizacijos priemonės pobūdį, reikia atkreipti dėmesį į šiuos klausimus.
37. Tinkamumas gauti pagalbą turėtų būti nustatomas pagal objektyvius kriterijus, kaip antai pagal būtinybę užtikrinti pakankamą kapitalizavimo lygį atsižvelgiant į mokumo poreikius, kad nepagrįstai nebūtų sukuriamos diskriminacinės sąlygos. Finansų priežiūros institucijų atliktas paramos poreikio įvertinimas būtų teigiamas elementas.
38. Turi būti skirta tik būtiniausia kapitalo injekcija: pagalbos gavėjas neturėtų jos panaudoti agresyvioms verslo strategijoms vykdyti ar savo veiklai plėsti, ar kitiems tikslams, dėl kurių galėtų būti nepagrįstai iškreipta konkurencija. Atsižvelgiant į tai, pastangos išlaikyti padidintą minimalių mokumo poreikių lygį ir (arba) riboti bendrą finansų įstaigos balanso dydį bus vertinamos teigiamai. Dabartinės krizės aplinkybėmis pagalbos gavėjai turėtų patys kuo daugiau prisidėti savo pačių priemonėmis, įskaitant privačias lėšas ⁽¹⁾.
39. Kapitalo intervencijos finansų įstaigose turi būti atliekamos taip, kad pagalba būtų kuo mažesnė. Atitinkama valstybė narė, atsižvelgiant į pasirinktą priemonę (pvz., akcijas, varantus, pasirašytąjį kapitalą ir pan.), turėtų iš esmės gauti teises, kurių vertė atitinka jos įnašą į rekapitalizavimą. Naujų akcijų emisijos kaina turi būti nustatyta pagal rinką orientuotą vertinimą. Siekiant užtikrinti, kad valstybės parama būtų skirta tik mainais už atitinkamą atlygį, tokios priemonės kaip privilegijuotosios akcijos bus vertinamos teigiamai. Kitu atveju gali būti svarstoma galimybė nustatyti susigrąžinimo mechanizmus arba padėties pagerėjimo išlygas.
40. Panašiai bus vertinamos ir kitos priemonės bei schemas, kuriomis problema siekiama spręsti atsižvelgiant į finansų įstaigos turto aspektą ir kuriomis būtų prisidėta prie įstaigos kapitalo pakankamumo užtikrinimo. Antai, jeigu valstybė narė vykdo turto pirkimo ar apsigėtimo sandorius, pastarieji turi būti įvertinti taip, kad būtų atspindėta susijusi rizika, o pardavėjai nebūtų nepagrįstai diskriminuojami.
41. Patvirtinus pagalbos schemą valstybė narė neatleidžiama nuo pareigos kas šešis mėnesius Komisijai teikti schemos taikymo ataskaitą ir nuo pareigos per šešis mėnesius nuo intervencijos pateikti planus, skirtus konkrečioms įmonėms pagalbos gavėjoms ⁽²⁾.
42. Kaip ir garantijų schemų atveju — tačiau atsižvelgdama į tai, kad rekapitalizacijos priemonės savo pobūdžiu yra neatšaukiamos — Komisija tokius planus vertins siekdama užtikrinti, kad bendri rekapitalizacijos pagal schemą rezultatai atitiktų ne pagal minėtą schemą pritaikytų rekapitalizacijos priemonių rezultatus taikant sanavimo ir restruktūrizavimo gairių principus, ir atsižvelgdama į sisteminės krizės finansų rinkose ypatumus.

5. KONTROLIUOJAMAS FINANSŲ ĮSTAIGŲ LIKVIDAVIMAS

43. Valstybės narės dabartinės finansų rinkų krizės sąlygomis taip pat gali pageidauti kontroliuoti jų jurisdikcijai priklausančių tam tikrų finansų įstaigų likvidavimo procedūrą. Likvidavimas (galbūt vykdomas prisidedant valstybės lėšomis) gali būti kontroliuojamas pavieniais atvejais. Tai gali būti antrojo etapo priemonė, kai suteikus sanavimo pagalbą konkrečiai finansų įstaigai tampa akivaizdu, kad ji negali būti sėkmingai restruktūrizuota, arba — vienintelė priemonė. Kontroliuojamas likvidavimas gali būti ir bendrosios garantijų schemas elementas, pavyzdžiui, jeigu valstybė narė inicijuoja finansų įstaigų likvidavimą, kai joms prireikia pasinaudoti garantijomis.
44. Tokios schemas ir pavienės likvidavimo priemonės, kurių imamasi pagal tokią schemą, vertinamos *mutatis mutandis* taikant tuos pačius principus, pirmiau nurodytus garantijų schemų atveju.
45. Atsižvelgiant į ypatingą likvidavimo priemonės pobūdį, reikia atkreipti dėmesį į šiuos klausimus.
46. Reikia stengtis kuo labiau sumažinti moralinę riziką, visų pirma užtikrinant, kad kontroliuojant likvidavimo procedūrą pagalba nepasinaudotų akcininkai ir galbūt kai kurių rūšių kreditoriai.
47. Siekiant išvengti nepagrįsto konkurencijos iškreipimo, likvidavimo etapas turėtų tęstis tik tiek, kiek to reikia norint tinkamai organizuoti veiklos nutraukimą. Kol pagalbą gavusi finansų įstaiga veikia, ji neturėtų pradėti naujos veiklos, o tik tęsti esamą veiklą. Banko licencija turi būti atšaukta kuo greičiau.

⁽¹⁾ Tam tikrą pradžioje skirtą įnašą gali reikėti papildyti nuostatomis, kurios leistų vėliau skirti papildomus įnašus.

⁽²⁾ Kad palengvintų valstybių narių ir Komisijos darbą, Komisija bus pasirošusi pranešimus apie panašius restruktūrizavimo/likvidavimo atvejus nagrinėti kartu. Komisija gali nuspręsti, kad nereikia pateikti plano, jei jis susijęs tik su įstaigos likvidavimu, arba jeigu tęsiamos ūkinės veiklos apimtis nereikšminga.

48. Kad būtų skiriama tik būtiniausia pagalba, kurios reikia tikslui pasiekti, turi būti atsižvelgta ir į tai, kad norint išsaugoti finansinį stabilumą dabartinės sumaišties finansų rinkose sąlygomis su kai kuriais likviduoto banko kreditoriais gali tekti atsiskaityti pasitelkiant valstybės pagalbos priemones. Atrenkant išpareigojimus šiam tikslui reikėtų taikyti tas pačias taisykles, kurios taikomos išpareigojimųms pagal garantijų schemą.
49. Siekiant užtikrinti, kad pagalba nebūtų skirta finansų įstaigos ar jos dalių pirkėjams arba parduotoms įstaigoms, svarbu laikytis tam tikrų pardavimo sąlygų. Nustatydama, ar valstybės pagalba galėjo būti suteikta, Komisija atsižvelgs į šiuos kriterijus:
- pardavimo procesas turi būti viešas ir nediskriminacinis,
 - pardavimas turėtų vykti rinkos sąlygomis,
 - finansų įstaiga arba vyriausybė, atsižvelgiant į pasirinktą struktūrą, turėtų kuo labiau padidinti turto ir išpareigojimų pardavimo kainą,
 - jeigu pagalbą reikės skirti parduodamai ūkinei veiklai, toks atvejis bus nagrinėjamas atskirai pagal sanavimo ir restruktūrizavimo gairių principus.
50. Jeigu pritaikius šiuos kriterijus nustatoma, kad pagalba suteikta pirkėjams ar parduotoms įstaigoms, tos pagalbos suderinamumas turės būti įvertintas atskirai.

6. KITOS LIKVIDUMO PALAIKYMŲ PRIEMONĖS

51. Spręsdamos itin aktualias kai kurių finansų įstaigų likvidumo problemas, valstybės narės gali pageidauti garantijų ar rekapitalizacijos schemas papildyti kitomis likvidumo palaikymo priemonėmis skiriant valstybės lėšas (įskaitant centrinio banko lėšas). Komisija jau paaiškino, kad jeigu valstybė narė/centrinis bankas į bankininkystės sektoriaus krizę reaguoja ne atrankinėmis konkrečioms bankams skirtomis priemonėmis, o bendro pobūdžio priemonėmis, kuriomis gali laisvai naudotis panašūs rinkos dalyviai (pvz., skolinimas visiems rinkos dalyviams vienodomis sąlygomis), dažnai tokioms bendro pobūdžio priemonėms valstybės pagalbos taisyklės netaikomos ir apie jas Komisijai pranešti nereikia. Antai Komisijos nuomone, centrinių bankų veiklai pinigų politikos srityje, pavyzdžiui, atvirosios rinkos operacijoms ir nuolatinėms skolinimosi galimybėms, valstybės pagalbos taisyklės netaikomos. Be to, tam tikromis aplinkybėmis gali būti nustatyta, kad tikslinė parama konkrečiai finansų įstaigai nelaikoma valstybės

pagalba. Komisijos nuomone ⁽¹⁾, finansų įstaigai skirtos centrinio banko lėšos gali būti nelaikomos valstybės pagalba, jeigu laikomasi tam tikrų sąlygų, kaip antai:

- finansų įstaiga yra moki likvidumo priemonės pritaikymo metu, o likvidumo priemonė nėra didesnio pagalbos priemonių paketo dalis,
- priemonė visiškai užtikrinta įkaitu, kuris, atsižvelgiant į kokybę ir rinkos vertę, įvertintas mažesne nei rinkos verte,
- centrinis bankas pagalbos gavėjui nustato baudos palūkanas,
- priemonė taikoma centrinio banko iniciatyva ir ji neužtikrinta jokia priešpriešine valstybės garantija.

52. Komisijos nuomone, tais atvejais, kai nustatoma, kad dabartinėmis išskirtinėmis aplinkybėmis taikoma likvidumo palaikymo valstybės lėšomis (įskaitant centrinio banko lėšas) schema, yra valstybės pagalba, ji galėtų būti laikoma suderinama, remiantis sanavimo ir restruktūrizavimo gairių principais. Jeigu bus užtikrinta, kad tokia likvidumo palaikymo schema bus reguliariai peržiūrima kas šešis mėnesius ⁽²⁾, ji galėtų būti patvirtinta ilgesniam nei šešių mėnesių laikotarpiui — iki dvejų metų. Komisijai patvirtinus, schemos galiojimas galėtų būti pratęstas, jeigu to reikėtų dėl finansų rinkų krizės.

7. VALSTYBĖS PAGALBOS ATVEJŲ NAGRINĖJIMAS SKUBOS TVARKA

53. Kai valstybės pagalbos taisyklės šiame komunikate nagrinėjamos priemonės taikomos atsižvelgiant į vyraujančias finansų rinkų sąlygas, Komisija, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, turėtų užtikrinti, kad šiomis priemonėmis būtų pasiektas nustatytas tikslas, o konkurencija valstybėse narėse ir tarp jų būtų iškreipta minimaliai. Siekiant palengvinti tokį bendradarbiavimą, o valstybėms narėms ir trečiosioms šalims užtikrinti reikiamą teisinį tikrumą, kad taikomos priemonės atitinka Sutarties nuostatas (tai svarbus elementas atkuriant pasitikėjimą rinkose), itin svarbu, kad valstybės narės Komisiją kuo greičiau ir išsamiau, tačiau bet kokių atveju, prieš pradėdamos įgyvendinti priemonę, informuotų apie savo ketinimus ir praneštų apie planus pradėti taikyti tokias priemones. Komisija ėmėsi atitinkamų priemonių siekdama užtikrinti, kad pranešus visą reikiamą informaciją, sprendimai būtų priimami greitai, prireikus — per 24 valandas arba savaitgalį.

⁽¹⁾ Žr. *Northern Rock* (OL C 43, 2008 2 16, p. 1).

⁽²⁾ Šiai peržiūrai būtų taikomas 24 punkte nustatytas principas.